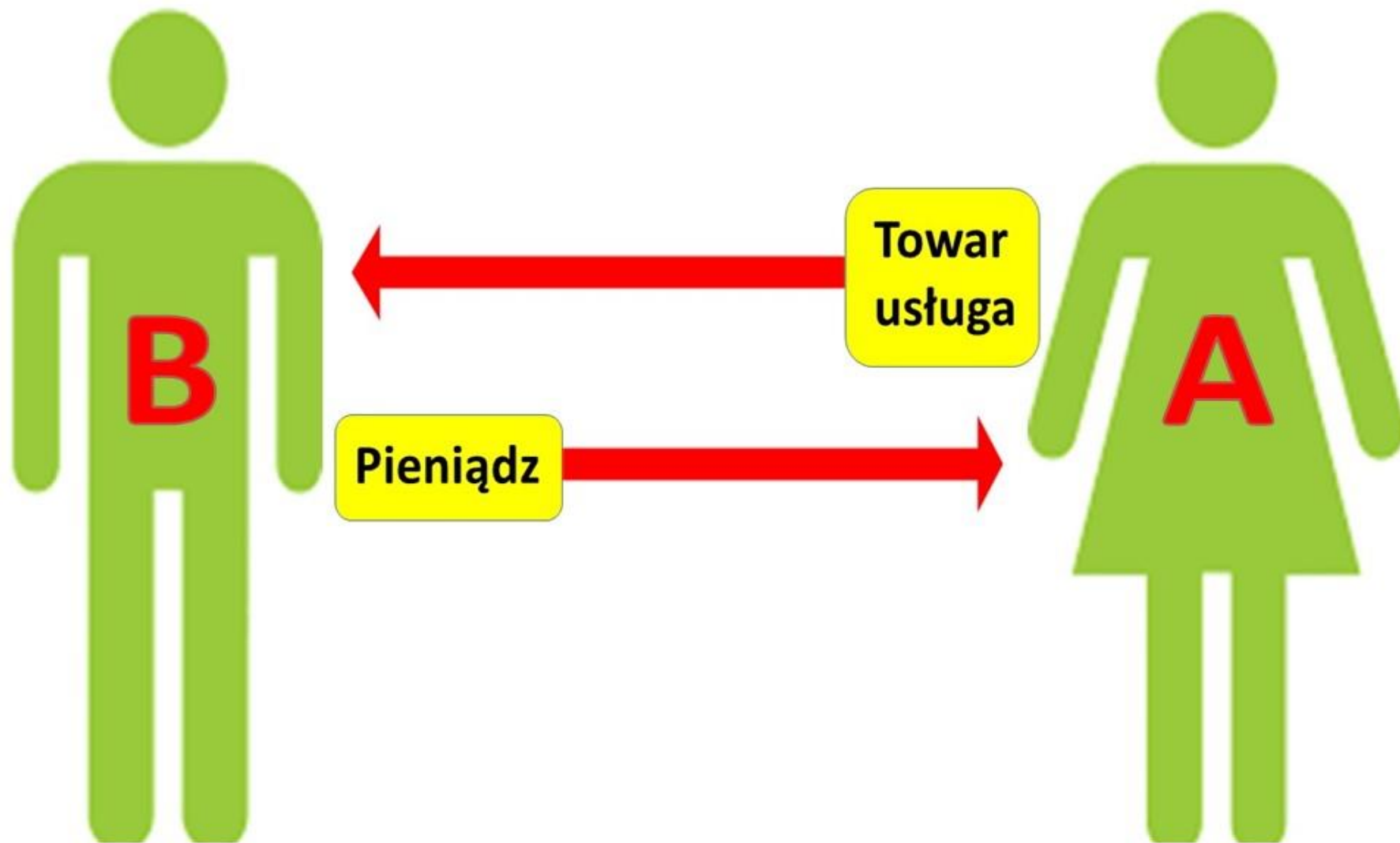

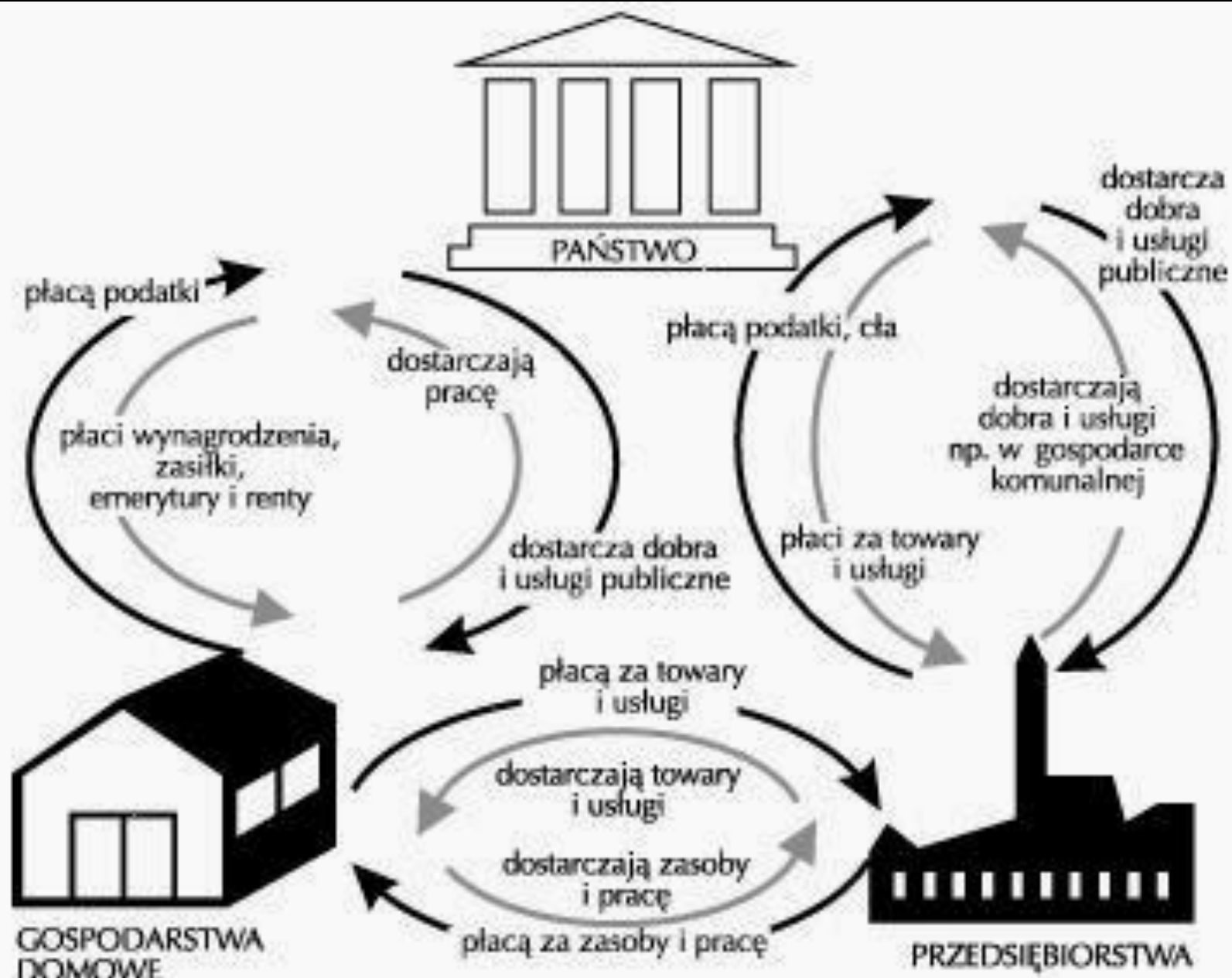
Ogólne zagadnienia prawa finansowego przedsiębiorców

Finanse

Finanse

Finanse oznaczają całokształt działalności polegającej na gromadzeniu i wydatkowaniu środków pieniężnych, czyli, dysponowaniu tymi środkami

Finanse publiczne

- polegają na gromadzeniu i wydatkowaniu środków pieniężnych przez podmioty prawa publicznego;
- są domeną działalności państwa i jego organów, jednostek samorządu terytorialnego i ich organów, a także innych podmiotów prawa publicznego;
- wiążą się z koniecznością zaspokajania mniej lub bardziej szeroko rozumianych potrzeb społecznych, w tym zadań publicznych; zadania te charakteryzują się tym, że, co do zasady, nie mogą być zaspokajane w sposób indywidualny, lecz w sposób zbiorowy (społeczny)

Finanse prywatne

- finanse prywatne są procesami związanymi z **gromadzeniem środków pieniężnych i rozporządzaniem nimi w celu zaspokojenia potrzeb prywatnych**, w tym komercyjnych, np. przedsiębiorców, banków, instytucji ubezpieczeniowych, oraz niekomercyjnych, np. gospodarstw domowych;
- **celem** zaspokojenia potrzeb prywatnych jest przede wszystkim **maksymalizacja zysku danego podmiotu**

Źródło prawa finansów publicznych

Podstawowe kwestie związane z finansami publicznymi normuje **ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych** (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.)

Źródła prawa finansowego przedsiębiorców

Katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego

Art. 87 Konstytucji RP

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, **akty prawa miejscowego**.

Źródła prawa finansowego przedsiębiorców

- płaszczyzna prawa krajowego;
- płaszczyzna prawa Unii Europejskiej;
- płaszczyzna prawa międzynarodowego.

Prawo krajowe jako źródło prawa finansowego przedsiębiorców

Konstytucja RP

- art. 20

Spółeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.

- art. 22

Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.

Ustawy

- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145);
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1810);
- Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 298 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2019 r. poz. 659 ze zm.);
- ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 483 ze zm.);
- ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2019 r. poz. 795 ze zm.).

Rozporządzenia - przykład

- **art. 14 ust. 1 Pr. Bank.**

Bank państwowy może być utworzony przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia. W tym samym trybie następuje likwidacja banku państwowego.

Prawo Unii Europejskiej jako źródło prawa finansowego przedsiębiorców

Prawo pierwotne Unii Europejskiej

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – swoboda przepływu usług i kapitału, Europejski Bank Centralny:

- **art. 56 TFUE**

W ramach poniższych postanowień ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii są zakazane w odniesieniu do obywateli Państw Członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w Państwie Członkowskim innym niż państwo odbiorcy świadczenia.

- **art. 63 TFUE**

1. W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.
2. W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w płatnościach między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.

Prawo pierwotne Unii Europejskiej

- **art. 282 TFUE**

1. **Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne stanowią Europejski System Banków Centralnych (ESBC).** Europejski Bank Centralny i krajowe banki centralne Państw Członkowskich, których walutą jest euro, tworzące Eurosystem, prowadzą politykę pieniężną Unii.
2. ESBC jest kierowany przez organy decyzyjne Europejskiego Banku Centralnego. Głównym celem ESBC jest utrzymywanie stabilności cen. Bez uszczerbku dla tego celu, wspiera on ogólne polityki gospodarcze w Unii, mając na względzie przyczynianie się do osiągnięcia celów Unii.
3. Europejski Bank Centralny ma osobowość prawną. Ma wyłączne prawo do upoważniania do emisji euro. Jest niezależny w wykonywaniu swoich uprawnień oraz w zarządzaniu swoimi finansami. Instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii oraz rządy Państw Członkowskich szanują tę niezależność.
4. Europejski Bank Centralny przyjmuje środki niezbędne do wykonywania swoich zadań zgodnie z artykułami 127-133, artykułem 138 oraz warunkami przewidzianymi w Statucie ESBC i EBC. Zgodnie z tymi artykułami Państwa Członkowskie, których walutą nie jest euro, a także ich banki centralne zachowują swoje kompetencje w kwestiach pieniężnych.
5. W zakresie swoich uprawnień Europejski Bank Centralny jest konsultowany w sprawie każdego projektu aktu Unii i każdego projektu regulacji na poziomie krajowym oraz może wydawać opinie.

Prawo wtórne Unii Europejskiej

Dyrektywy:

- **dyrektywa CRD IV:** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz. Urz. UE L 176);
- **dyrektywa BRR:** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (Dz. Urz. UE L 173/190);
- **dyrektywa w sprawie nadużyć:** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku;
- **dyrektywa DGSD:** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/49/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE. L 2014 Nr 173, str. 149);
- **dyrektywa MIFID II:** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE

Prawo wtórne Unii Europejskiej

- **dyrektywa 2003/51/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniająca dyrektywy 78/660/EWG, 83/349/EWG, 86/635/EWG i 91/674/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, banków i innych instytucji finansowych oraz zakładów ubezpieczeń**

Prawo wtórne Unii Europejskiej

Rozporządzenia:

- **rozporządzenie CRR:** Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz.UE.L 2013 Nr 176, str. 1);
- **rozporządzenie MAR (w sprawie nadużyć na rynku):** rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE

Prawo międzynarodowe jako źródło prawa finansowego przedsiębiorców

Umowy międzynarodowe

- Umowa o utworzeniu **Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju Gospodarczego**, zawarta w Bretton Woods dnia 22 lipca 1944 roku (Dz.U. 1948 Nr 40, poz. 292);
- Umowa o utworzeniu **Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju** z dnia 29 maja 1990 roku (Dz.U. 1994 Nr 100, poz. 483 ze zm.)

Normy prawnofinansowe

Przepis prawny a norma prawna

- **przepis prawny** to zdanie w sensie gramatycznym, wyróżnione w tekście aktu prawnego graficznie (w postaci akapitu) oraz zaopatrzone w nazwę indywidualną (w postaci artykułu, ustępu, czy paragrafu).
- **norma prawna** jest rodzajem normy postępowania, tj. wyrażeniem ustanowionym przez kompetentny organ władzy publicznej, które nakazuje lub zakazuje określonemu podmiotowi, czyli jej adresatowi, aby w określonych okolicznościach zachował się w określony sposób

Normy prawnofinansowe

■ normy merytoryczne:

- **normy nakazujące**, np. art. 124a Pr. bank.: Nabycie przedsiębiorstwa bankowego lub jego zorganizowanej części przez bank wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.;
 - **normy zakazujące**, np. art. 22 ust. 1 u.r.: Dowody księgowe powinny być rzetelne, to jest zgodne z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentują, kompletne, zawierające co najmniej dane określone w art. 21, oraz wolne od błędów rachunkowych. Niedopuszczalne jest dokonywanie w dowodach księgowych wymazywania i przeróbek.;
- ## ■ normy kompetencyjne (uprawniające, upoważniające), np. art. 3531 k.c.: Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Specyficzne rodzaje norm prawnofinansowych – normy definiujące

- wskazują właściwe rozumienie pojęć występujących w aktach normatywnych będących źródłami prawa finansowego
- nadają autonomiczne, uzasadnione celami prawa finansowego, znaczenie pojęciom, które występują także w innych gałęziach prawa;
- np.: art. 3 ust. 1 pkt 27 u.r.: **zobowiązaniach finansowych** - rozumie się przez to zobowiązanie jednostki do wydania aktywów finansowych albo do wymiany instrumentu finansowego z inną jednostką, na niekorzystnych warunkach

Specyficzne rodzaje norm prawnofinansowych – normy stymulujące

- oddziałują na postawy adresatów tych norm;
- art. 32 ust. 2 u.r.: **Przy ustalaniu okresu amortyzacji i rocznej stawki amortyzacyjnej uwzględnia się okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego, na określenie którego wpływają w szczególności:**
 - 1) liczba zmian, na których pracuje środek trwały;
 - 2) tempo postępu techniczno-ekonomicznego;
 - 3) wydajność środka trwałego mierzona liczbą godzin jego pracy lub liczbą wytworzonych produktów albo innym właściwym miernikiem;
 - 4) prawne lub inne ograniczenia czasu używania środka trwałego;
 - 5) przewidywana przy likwidacji cena sprzedaży netto istotnej pozostałości środka trwałego.

Specyficzne rodzaje norm prawnofinansowych – normy odsyłające

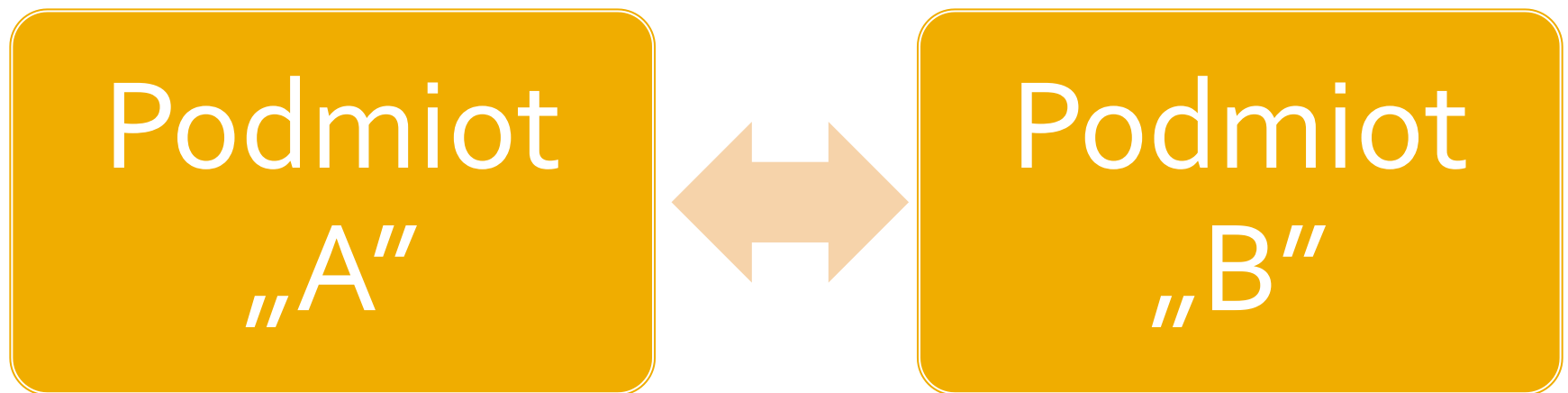
- odsyłają do innych norm prawnych, zawartych w innych aktach normatywnych;
- art. 126 Pr. bank.: Banki są obowiązane posiadać **fundusze własne w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 118 rozporządzenia nr 575/2013**, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności.

Stosunek prawnofinansowy

Pojęcie stosunku prawnofinansowego

- oznacza więź prawną między dwoma podmiotami, która przejawia się w ich obowiązkach i uprawnieniach związanych z działalnością finansową państwa;
- powstają, ulegają zmianie i wygasają na skutek zdarzeń, z którymi normy prawnofinansowe łączą takie konsekwencje;
- powstają na skutek ziszczenia się zdarzeń określonych w hipotezie norm prawnofinansowych, a więc faktów prawotwórczych;
- w razie jego powstania znajduje zastosowanie zawarty w dyspozycji wzór będący regułą postępowania i w konsekwencji dla jednych podmiotów powstają obowiązki prawnofinansowe, dla innych zaś odpowiadające tym obowiązkom uprawnienia

Stosunek prawnofinansowy

Charakter stosunków prawnofinansowych

- mogą mieć zarówno charakter równorzędny, jak i nierównorzędny;
- **stosunki równorzędne:** występują one bez względu na kryterium podmiotowe w sytuacjach, w których o treści stosunku prawnego nie decyduje wola stron, lecz wyłącznie fakty prawotwórcze;
- **stosunki nierównorzędne:** występują podczas dochodzenia naruszonych uprawnień bądź obowiązków bez względu na to, czy ma to miejsce na wniosek strony, czy z urzędu; organ administracji publicznej, który jest piastunem władzy publicznej, władczo orzeka o prawach i obowiązkach adresata swych rozstrzygnięć

Pojęcie działalności gospodarczej w znaczeniu prawnofinansowym

Pojęcie działalności gospodarczej

- w prawie finansowym nie istnieje jedna definicja działalności gospodarczej;
- definicje działalności gospodarczej zawarte w niektórych aktach prawnych z zakresu prawa finansowego służą przede wszystkim jak najefektywniejszej realizacji celu tego aktu

Przykłady definicji działalności gospodarczej

- art. 15 ust. 2 u.p.t.u.

Działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody. Działalność gospodarcza obejmuje w szczególności czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w **sposób ciągły dla celów zarobkowych.**

Przykłady definicji działalności gospodarczej

- art. 5a ust. 6 u.p.d.o.f.

działalności gospodarczej albo **pozarolniczej działalności gospodarczej** - oznacza to działalność zarobkową:

- a) wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową,
 - b) polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu i wydobywaniu kopalin ze złóż,
 - c) polegającą na wykorzystywaniu rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych
- prowadzoną we własnym imieniu bez względu na jej rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów ze źródeł wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-9;

Przykłady definicji działalności gospodarczej

- art. 3 pr. przed.

Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.